

Világszám

Koltai Róbert a Miniszter félrelépről, készülő filmjéről, szolnoki szerepének tervéről, a színész és a pedagógus hivatásáról

A Szolnoki Szigligeti Színház majd' minden évadában tartogat meglepetést. Három évvel ezelőtt Vass Lajos (jelenleg a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma politikai államtitkára) igazgató szerencsés kézzel választotta az Amadeust Darvas Iván és Alföldy Róbert főszereplésével. Kár, hogy a darab szolnoki és fővárosi szárnyalását nem követte országjárás és a hön vágyott nemzetközi turné Prágában, Németországban, a vén Európa és Amerika színpadain. Mindenütt megállta volna a helyét! Nem öröm, hogy a magyar színházüzem „bedarálta”. Új évad jó, amihez új produkciók illenek. Pedig milyen időszerű volna huszonvalahány év távlatából leporolni a szolnoki Tangót, vagy a Bíborszívet!

Szikora János az Alul semmivel robbantott tavaly. Játszották a Millenárison is, ahol a fél kormány – lehet, hogy több, mint a fele – is megnézte. 2004 szolnoki sikerdarabja kétségtelenül *A miniszter félrelép*. A filmet és a fővárosi sikerszériát követően a darab bemutatására a magyar vidéki színházak közül elsőként a szolnoki társulat vállalkozott. A bemutató díszvendégeként **Koltai Róbertet**, a József Attila Színház művészeti vezetőjét üdvözölhettük a Tisza partján, aki a mozi sikere után hét év alatt 257 alkalommal játszotta el a minisztert a József Attilában.

– Az előadások számát tekintve ez életem leghosszabb szériája – számolgotott.
– És még közel sincs vége! Elővesszük időnként, mert a közönség hálás, eljön megnézni.

– *Hogyan hat Önre pályája legtöbbször játszott darabja kívülről, a színpadról?*

– Ideális néző vagyok, szórakoztat a színház a világot jelentő deszkákon és a nézőtérén egyaránt. Drukkoltam a szolnoki társulatnak. Kívülről tudom az egész művet, számomra mégis új minden előadás, hiszen jómagam teljesen átírtam a szerep szövegét, ahogy más alkalmakkor is teszem.

– *Nem szent a szerző?*

– Ő igen, de a figurába én lehelek lelket a színpadon. Egyszerűen ilyen a munkamódszerem, így dolgozom. Kötelességem, hogy a próbák folyamán formáljam a darabot, a szöveget. Az ilyen munka különösen meghálálja magát bohózatban, vígjátékban, operettben.

– *Ezért nem fárad el a darab az ötvenedik, a századik, a kétszázötvenedik előadását követően sem?*

– Lehet, hogy egy másik színésznek elfárad – hallom a kollégáktól – nekem soha! Mindig frissítek, frissítünk. Egyik előadás sincs a színpadba betonozva! A színészi

játék megköveteli az improvizációs készséget is. A beleérző „kikacsintásra” nagyon is alkalmas a Miniszter félrelép, hiszen mindig voltak és mindig lesznek megélhető politikusok, akik pontosan bemérik saját helyüket és lehetőségeiket, akiknek megvan a véleményük párttársaikról, magyarul; olykor nem túl szimpatikus figurák, de ettől még hús-vér emberek.

– *A tanár – aki esetleg több párhuzamos osztályban tanít – kénytelen ugyanazt az „anyagot leadni” egy tanévben többször, aztán jövőre megint, de ugyanazt tanította tíz éve és tíz év múlva is ugyanazt fogja. Csoda-e, ha kiég?*

– Biztos, hogy nehezebb a tanár dolga, mint a színészé. Ám, ahogy bennünket az estéről estére változó közönség doppingol, amikor ismét ugyanazt a darabot játsszuk, a tanárt kíváncsi gyerekszemek hozzák lázba. Ezért azt hiszem, ahogy a tanár számára sem létezik két egyforma tanóra, úgy nincs két egyforma előadás sem. Én a ma esti közönségnek játszom! Ez a közönség pedig még nem látta a darabot, tehát úgy kell eléjük tárni, hogy ők először látják. És kevés annak az esélye, hogy még egyszer megnézik, mert X vagy Y ma este halványabbat nyújtott, hátha holnapra összeszedi magát.

– *Filmet forgat, a Világszámot.*

– Már dolgozunk erősen a **Világszámon**. Egy bohócdinasztia hányatott sorsa végigvonul a huszadik századon, 1903-tól 1972-ig. A legizgalmasabbak az ötvenes évek, a börtön, 1956, majd a megtorlás. A csoda ment meg az akasztófától, a haláltól. Miért, a filmben ne történhetnének csodák? Ha már az életben nincsenek. Ikerpárt alakítunk Gáspár Sándorral. Ő lesz Dodó, én pedig Naftalin, apánk Bodrogi Gyula, a színházigazgató az Oscar-díjas rendező, Jiri Menzel. Különös, kalandos dolgok esnek meg családukkal.

– *Hogyan vette rá Menzelt a szerepre?*

– Megkértem, hogy nézze meg előző filmemet, a Csocsót. Szemben a magyar kritikusok véleményével, neki tetszett. Ezután már volt bátorságom felkérni az egyébként nem túl hálás szerepre.

– *Életében először nem saját történetet visz filmre.*

– Az író Horváth Péter. A dramaturg – életében először – Dész László, aki persze a film zenéjét is szerezte. Jó másfél évet dolgoztunk együtt. Tavasszal tizenhat napot forgattunk Szatmárnémetiben a városban és a színházban.

– *Miért éppen Szatmárnémetiben?*

– Sokszor hívtak, számos alkalommal léptem föl a városban és megszületett az invitálás filmforgatásra. A filmjeimet telt házakkal játszotta a város mozija. Támogatónk is akad a szatmárnémeti vállalkozók köréből. Hallatlan gesztus az idén ötven éves szatmárnémeti Északi Színház részéről, hogy az évad kellős közepén két

hétre „kölcsonadták” nekünk a színház épületét és színészeit. Szívesen játszottak, mert ahogy elmondták, nem szívesen hagyták volna ki a nagy lehetőséget, a filmezést. Nemcsak a magyar, hanem a román színészek is kaptak kisebb-nagyobb szerepeket.

– *Ezt a magyarországi színházüzem nemigen viselné el...*

– Nem viseli el. Természetesen szatmárnémeti színészek is játszanak a filmben és a kisvárosi jelenetek jórészét is ott vettük föl. Alaposan „fölforgattuk” a várost, hiszen több, mint négyszázan statisztáltak. Percre beosztott a programunk, hiszen decemberben közönség elé szánjuk az alkotást.

– *Tiszteletre méltó tempó. Mekkora a Világszám költségvetése?*

– Háromszáz millió forint. Az összeg egésze a forgatás kezdetekor nem állt rendelkezésre, ám, ha várunk, aligha készülnék el az idén. Egyik támogatónk egyébként Szatmárnémeti magyar testvérvárosa, Nyíregyháza önkormányzata, úgyhogy ott is forgatunk pár napot, nyíregyházi színészekkel.

– *Ez a Bánk bán, a Hídember, vagy minden idők legmagasabb költségű magyar filmjéhez a Sorstalanság két és fél milliárdjához képest csekélység...*

– Az eddigi hat után ez a legmagasabb költségvetésű filmem. A Csocsót 200-250 millióból hoztuk ki. Igen, eltörpül. Nem mozgatjuk folyamatosan színészek, statiszták százait. Bár Szatmárnémetiben másról sem beszélt a város, mint a filmforgatásról, amikor négyszáz statisztista vonult föl az 1956-os forradalom tömegjeleneteiben. Nagyon szigorú az időbeosztásunk, negyvenhét nap alatt leforgatjuk a filmet. A nagyján már túljutottunk. Ősszel még néhány jelenetet fölveszünk lombhullás után, azután a vágószoba következik. A pénzzel úgy tudunk leginkább takarékoskodni, ha a kollégák és a magunk idejét, erejét a legprecízebben beosztjuk. Most a Magyar Mozgókép Közalapítvány Játékfilmes Szakkuratóriuma a legfőbb támogató.

– *Koltai Róbert a József Attila Színház művészeti vezetője nem csendes, távolról szemlélődő tanácsadó. Nemcsak az igazgató figyelmét hívja föl erre-arra, hanem társait is inspirálja, leginkább a saját maga játékával, hiszen rendszeresen föllép. Ha nem is minden este, de ahhoz éppen elég sűrűn, hogy a filmforgatással együtt „kilegyen a napja”. Emellett közönségtalálkozókra is eljár, nehezen utasít vissza bármilyen meghívást. Isten őrizz, hogy a korára figyelmeztessük, hiszen valóban nem mondaná meg senki, hogy betöltötte a hatvanat, más szempontból lehet jogos a kérdés; hová ez a rohanás? Nem kellene-e fékezni egy kicsit?*

– Miért fékeznék, amikor ez a dolgom. Győzöm energiával. Majd, ha fogy az erőm, biztosan kevesebbet vállallok. Most olyan barátok, olyan munkatársak dolgoznak velem együtt, akik inspirálnak. Jirí Menzel finoman megjegyezte: reméli, hogy a következő filmem egyik fontos szerepét neki szánom. Mit válaszolhatnék? Nem hinné el, hogy nem lesz következő! Éppen azért dolgozom ennyit, mert ez az életem.

Bízom abban, hogy e szerethető történeteknek köszönhetően a támogatók szívesebben nyúlnak a zsebükbe. Ebben a pénzsűke világban, a magángazdaságban az üzletemberek százszor meggondolják, mihez nyújtsanak támogatást. Hiszen ellenszolgáltatásként „csak” a filmet tudom följánlani. A Szerencsejáték Rt. harmadszor állt mellém. Nem mintha mások nem lettek volna elégedettek, ám Magyarországon még kevésbé alakult ki a művészet támogatásának e módszere. Energiáim nagy részét emészti föl egy-egy filmem költségének előteremtése. Szerencsésebb volna ezeket az energiákat a művészi munkába fektetnem.

– *A szolnoki Szigligeti Színház 2004 novemberében tervezi bemutatni Závoda Pál: Szólj anyádnak, jöjjön ki! című szatiráját Telihay Péter rendezésében. A darabban az elképzések szerint játszik Koltai Róbert is.*

– Igen, mindannyiunk elképzése szerint. Bízom benne, hogy a szándék, a kölcsönös jót akarás eredményeként fölléphetek a Szigligeti Színház színpadán.